

Instruks om fravalg og afbrydelse af livsforlængende behandling.

Alle ansatte i Center Pleje og Omsorg samt i Boformen Søparken, Center Familie og Handicap

Ansvarsfordeling ved fravalg og afbrydelse af livsforlængende behandling	<p>Den behandlingsansvarlige læge skal vurdere, om der er lægefagligt grundlag for at tage stilling til fravalg eller afbrydelse af livsforlængende behandling.</p> <p>Når den behandlingsansvarlige læge udsteder en terminalerklæring, udfylder en ansøgning om terminaltilskud eller ordinerer terminal pleje skal lægen også vurdere, om der er grundlag for at tage stilling til fravalg af livsforlængende behandling. Beslutningen skal fremgå i en MedCom fra lægen og efterfølgende dokumenteres i patientens journal i Nexus.</p> <p>Sundhedsfaglige medarbejdere skal løbende vurdere patientens tilstand. Hvis de vurderer, at der kan være behov for stillingtagen til livsforlængende behandling, skal de i samarbejde med patienten/pårørende kontakte den behandlingsansvarlige læge.</p> <p>Hvis patienten, der opholder sig i eget hjem, på ældrecenter eller lignende, giver udtryk for, at der ikke skal iværksættes eller fortsættes livsforlængende behandling, skal sundhedsfaglige medarbejdere være behjælpelig med kontakt til den behandlingsansvarlige læge hurtigst muligt.</p> <p>Ledelsen har ansvaret for, at personalet kender og følger instruksen samt at personalet får kendskab til lægens beslutning, og at denne fremgår tydeligt af i patientens journal i Nexus.</p>
Definition af Livsforlængende behandling	<p>Livsforlængende behandling er behandling, hvor der ikke er udsigt til helbredelse, bedring eller lindring – men alene en vis livsforlængelse som f.eks. respiratorbehandling, sondeernæring og væsketilførsel.</p> <p>Genoplivning er også livsforlængende behandling – men genoplivning er IKKE omfattet af den instruks.</p> <p>Der henvises til ”Instruks om genoplivning og fravalg af genoplivningsforsøg”.</p>
Formål	<p>Denne instruks skal sikre, at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patienter får en værdig afslutning på livet ved at understøtte, at:<ul style="list-style-type: none"> ○ Der bliver taget stilling til fravalg af livsforlængende behandling så snart, det vurderes fagligt relevant eller når patienten ønsker det. ○ Beslutningen om fravalg af livsforlængende behandling følges.
Målgruppe	<p>Målgruppen for fravalg og afbrydelse af livsforlængende behandling er alle patientgrupper, og det gælder uanset om den livsforlængende behandling sker på sygehus, ældrecentre, i botilbud, privat institution, private hjem, hjemmeplejen mv.</p> <p>Afklaring omkring fravalg af livsforlængende behandling finder sted under hensyntagen til den enkelte patients integritet, habilitet og selvbestemmelsesret.</p>
Behandlingsansvarlig læge og øvrige sundhedspersoner	<p>Instruksen gælder for alle sundhedspersoner.</p> <p>Den behandlingsansvarlige læge skal her forstås som patientens praktiserende læge eller en sygehuslæge.</p> <p>Når der er tale om sundhedsfaglige medarbejdere dækker det autoriserede sundhedspersoner og ikke autoriserede sundhedspersoner, som arbejder under en autoriseret sundhedspersons ansvar.</p> <p>Instruksen er derfor særlig relevant for: Sygeplejefagligt personale som sygeplejersker, social- og sundhedsassistenter og præhospitalt personale som f.eks. ambulancepersonale.</p>

Hvornår kan livsforlængende behandling fravælges – fortsætter på næste side	Patientens fravalg af livsforlængende behandling <p>Det er kun habile patienter eller den behandlingsansvarlige læge, som kan vælge, at der ikke skal iværksættes livsforlængende behandling.</p> <p>Den behandlingsansvarlige læge vurderer, om patienten er habil, informerer patienten om konsekvenserne af beslutningen og noterer fravalget i journalen samt meddeler beslutningen til kommunens sundhedsfaglige medarbejdere via MedCom.</p> <p>Patientens fravalg af livsforlængende behandling gælder kun i forbindelse med den aktuelle sygdomssituation.</p> <p>Hvis patientens tilstand ændres væsentligt til det bedre, skal lægen afklare med patienten, om patienten ønsker at fastholde sin beslutning i den nye sygdomssituation.</p> <p>Patienten kan til enhver tid trække sin beslutning om fravalg af livsforlængende behandling tilbage ved at oplyse sundhedspersoner det. Hvis patienten gør det, kan den livsforlængende behandling først iværksættes igen, hvis lægen ordinerer det.</p> <p>Varigt inhabile patienter kan ikke fravælge livsforlængende behandling i en aktuel sygdomssituation, men de kan på forhånd have taget stilling i et behandlings- eller livstestamente jf. afsnittet herom på side 7.</p> <p>Ønsker nærmeste pårørende, værge eller fremtidsfuldmægtig at fravælge eller afbryde livsforlængende behandling på vegne af en varigt inhabil patient, skal de sundhedsfaglige medarbejdere bede dem kontakte den behandlingsansvarlige læge.</p>
	Den behandlingsansvarlige læges fravalg af livsforlængende behandling <p>Den behandlingsansvarlige læge kan beslutte, at der ikke skal iværksættes livsforlængende behandling, hvis patienten er alvorligt syg eller døende, og videre behandling vurderes udsigtsløs.</p> <p>Lægen inddrager patienten og de pårørende i sine overvejelser, men det er lægen, der træffer beslutningen.</p> <p>Livsforlængende behandling kan vurderes at være udsigtsløs, når:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Patienten er uafvendelig døende b) Patienten er svært invalideret i en sådan grad, at patienten varigt er ude af stand til at tage vare på sig selv fysisk og mentalt og er afskåret fra enhver form for meningsfuld menneskelig kontakt c) Der er tale om en ikke-uafvendelig døende patient, hvor behandlingen måske kan føre til overlevelse, men hvor de fysiske konsekvenser af sygdommen og behandlingen vurderes af være meget alvorlige og lidelsesfulde <p>Den behandlingsansvarlige læge kan også beslutte at påbegynde livsforlængende behandling for en afgrænset periode for at afklare, om behandlingen har effekt. Hvis patientens tilstand ikke bliver bedre, kan behandlingen afbrydes.</p> <p>Den behandlingsansvarlige læges beslutning gælder, indtil lægen eller en efterfølgende behandlingsansvarlig læge beslutter andet.</p> <p>Den behandlingsansvarlige læge skal revurdere beslutningen om fravalg af livsforlængende behandling, hvis der sker væsentlig forbedring i patientens tilstand.</p> <p>Hvis beslutningen ændres, skal lægen informere kommunens sundhedsfaglige medarbejdere om dette.</p>

Hvornår kan livsforlængende behandling fravælges - fortsat	Sundhedspersoners ansvar, når der er sket fravalg af livsforlængende behandling <p>Alle sundhedsfaglige medarbejdere skal efterleve beslutningen om fravalg af livsforlængende behandling.</p> <p>Hvis patienten trækker sin beslutning om fravalg af livsforlængende behandling tilbage, skal der hurtigst muligt tages kontakte den behandlingsansvarlige læge.</p> <p>Hvis patientens tilstand ændrer sig væsentligt til det bedre, er der ikke længere tale om den samme sygdomssituation, som da patienten fravalgte livsforlængende behandling. Den sundhedsfaglige medarbejder skal derfor afklare, om patienten fastholder sit ønske i den nye sygdomssituation og kontakte den behandlingsansvarlige læge.</p>
Hvornår kan livsforlængende behandling afbrydes – fortsætter på næste side	<p>Det er kun habile patienter og den behandlingsansvarlige læge, der kan beslutte, at en livsforlængende behandling skal afbrydes.</p> <p>Varigt inhabile patienter og patienternes nærmeste pårørende har ikke kompetence til at beslutte dette, men skal inddrages forud for beslutningen.</p> <p>Patienten ønsker livsforlængende behandling afbrudt</p> <p>En habil patient kan uanset diagnose og helbredstilstand kræve en livsforlængende behandling stoppet.</p> <p>Det gælder uanset, om patienten er uafvendeligt døende eller ej.</p> <p>En habil patient kan til enhver tid trække sin beslutning om afbrydelse af livsforlængende behandling tilbage. Hvis patienten trækker sin beslutning tilbage, kan livsforlængende behandling først iværksættes igen, hvis en læge ordinerer den.</p> <p>Alle sundhedsfaglige medarbejdere skal som udgangspunkt afbryde den livsforlængende behandling, når patienten har ønsket det, OG den behandlingsansvarlige læge har vurderet, at patienten er habil, og har informeret patienten om konsekvenserne af beslutningen.</p> <p>Hvis patienten er ikke-uafvendeligt døende, og en sundhedsfaglig medarbejder vurderer, at afbrydelse af behandlingen vil medføre, at patienten umiddelbart efter afgår ved døden, har den sundhedsfaglige medarbejder ikke pligt til at afbryde behandlingen, hvis afbrydelsen strider mod dennes etiske opfattelse.</p> <p>Afviser en sundhedsfaglig medarbejder at afbryde behandlingen på den baggrund, skal vedkommende henvise patienten til den behandlingsansvarlige læge, mhp. på at patientens ønske efterkommes.</p> <p>Den behandlingsansvarlige læges beslutning om afbrydelse af livsforlængende behandling</p> <p>Den behandlingsansvarlige læge kan som udgangspunkt ikke afbryde allerede iværksat livsforlængende behandling af en habil patient, der ønsker, at behandlingen fortsætter. Det gælder også, hvis patienten er varigt inhabil, og patientens nærmeste pårørende ønsker, at behandlingen fortsætter.</p> <p>Der foreligger dog ikke en ubetinget lægelige pligt til at fortsætte en udsigtsløs livsforlængende behandling.</p> <p>Lægen kan derfor undtagelsesvis vælge at afbryde den livsforlængende behandling, hvis den vurderes at være udsigtsløs.</p> <p>Hvis lægen beslutter, at behandlingen skal afbrydes, skal lægen ved en personlig samtale informere den habile patienten om sin beslutning, hvis patientens tilstand tillader det.</p> <p>Hvis patienten er varigt inhabil, skal lægen informere patienten i det omfang, patienten forstår behandlingssituationen medmindre det vurderes at kunne skade patienten.</p>

Hvornår kan livsforlængende behandling afbrydes – fortsat	<p>Hvis patienten er varigt inhabil, skal lægen sikre, at de pårørende er tilstrækkeligt informeret.</p>
Information mellem sundhedspersoner, behandlingssteder og ved sektorskifte	<p>Når patienten eller den behandlingsansvarlige læge har truffet beslutning om fravalg af livsforlængende behandling, skal lægen informere kommunens sundhedsfaglige medarbejdere om beslutningen, så de kan handle i overensstemmelse med den.</p> <p>Beslutning om fravalg af livsforlængende behandling er også gældende ved sektorskifte, selvom behandlingsansvaret overgår til andre som f.eks. ved indlæggelse og udskrivelse. Det er derfor vigtigt, at der orienteres om beslutningen og så vidt muligt skriftligt.</p> <p>Hvis patienten opholder sig i eget hjem, bor på et ældrecenter eller lignende og overgives af de sundhedsfaglige medarbejdere på stedet til videre behandling i præ-hospitale enheder, på sygehuse eller lignende behandlingssteder uden involvering af den praktiserende læge som ved akut indlæggelse, skal de informere det modtagende behandlingssted om beslutningen om fravalg af livsforlængende behandling.</p> <p>Alle beslutninger om fravalg af livsforlængende behandling skal overleveres skriftligt mellem de forskellige behandlingssteder.</p> <p>I akutte situationer kan beslutningen meddeles mundtligt, og skal derefter hurtigst muligt følges op skriftligt i den supplerende indlæggelsesrapport.</p>
Journalføring	<p>Den relevante dokumentation skal fremgå entydigt og præcist i patientens journal i Nexus.</p> <p>Dette gøres ved at udfylde skemaet Fravalg af livsforlængende behandling, som findes under "Overblik" -> "Medicinoverblik" -> "Medicin skemaer" -> "Fravalg af livsforlængende behandling".</p> <p>Når skemaet er udfyldt, ses det på forsiden i højre side af patientens journal i Nexus.</p> <p>Er der oprettet livstestamente og/eller elektronisk livs-/behandlingstestamente, skal dette også dokumenteres i skemaet "Fravalg af livsforlængende behandling".</p> <p>I ovennævnte skema kan patientens ønsker om til-/fravalg af livsforlængende behandling dokumenteres.</p> <p>Er patienten erklæret terminal, noteres dette ligeledes i skemaet "Fravalg af livsforlængende behandling" samt i Generelle oplysninger -> Helbredsoplysninger.</p> <p>Beslutningen om fravalg af livsforlængende behandling skal altid ske på baggrund af en akut lægefaglig vurdering i den aktuelle situation, og det er en læges ansvar at tage denne beslutning.</p> <p>Undtaget er de tilfælde, hvor behandlingsansvarlig læge har ordineret fravalg af livsforlængende behandling, og skemaet "fravalg af livsforlængende behandling" er fyldestgørende udfyldt. Skemaet skal udfyldes på baggrund af patientens ønsker og den behandlingsansvarlige læges afgørelse.</p>
Livs-/ Behandlingstestamente – fortsætter på næste side	<p>I et behandlings- og livstestamente kan patienten på forhånd have tilkendegivet, at der ikke ønskes livsforlængende behandling i visse nærmere fastsatte situationer, hvor patienten er blevet vurderet varigt inhabil af en læge.</p> <p>Patientens inhabilitet er en forudsætning for, at testamentet kan træde i kraft. Patienten kan gøre sin beslutning i behandlingstestamentet betinget af tilslutning fra nærmeste pårørende.</p>

Livs-/ Behandlingstestamente - fortsat	<p>Patienten kan altid tilkendegive over for en sundhedsfaglig medarbejder, at vedkommende ønsker at ændre i sit behandlings- eller livstestamente eller trække det tilbage. Patientens ændring eller tilbagekaldelse træder i kraft, så snart tilkendegivelsen er fremsat.</p> <p>Alle sundhedsfaglige medarbejdere har, når det er relevant, pligt til at undersøge, om en varigt inhabil patient har oprettet et behandlings- eller livstestamente. Det gøres ved at søge patienten frem i FMK-online og se under fanen ”Livs- og behandlingstestamente”.</p> <p>Det er den behandlingsansvarlige læge, der skal vurdere, om patienten er varigt inhabil og befinder sig i en af de situationer, som testamentet vedrører, så der ikke skal iværksættes eller fortsættes livsforlængende behandling.</p>
Kilder	<p>Denne instruks er udarbejdet på baggrund af:</p> <p>Sundheds- og Ældreministeriets VEJ nr. 9935 af 29/10/2019; Vejledning om fravalg og afbrydelse af livsforlængende behandling</p>